

*Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні*

Проект фінансується ЄС

*Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine*

A project funded by the EU

КАТЕГОРІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

Проект фінансується ЄС

A project funded by the EU

ВАЖЛИВО ДЛЯ НАССР!

Небезпечний фактор - це щось, що **МОЖЕ**
бути небезпечним.

Наприклад, електричний струм є
небезпечним фактором.

Стосовно харчових продуктів –
небезпечний фактор – біологічний, хімічний
чи фізичний агент, або стан продуктів, що
потенційно може спричинити загрозу
здоров'ю людини.

ПРИКЛАДИ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ У ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ

Біологічні

Бактерії та токсини

(Клостридії, Лістерія,
Сальмонела,
Стафілококи)

Віруси (Гепатит А,
ротавірус rotavirus)

Паразити (Трихінела,
Анізакіс і т.п.)

Пріони

Фізичні – скло, метал

Хімічні

- **Забруднення довкілля (діоксин, важкі метали, радіонукліди)**
- **Пестициди, залишки ліків**
- **Токсини (мікотоксини, морські біотоксини, рослинні токсини)**
- **Небезпечні метаболіти**

Алергени

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

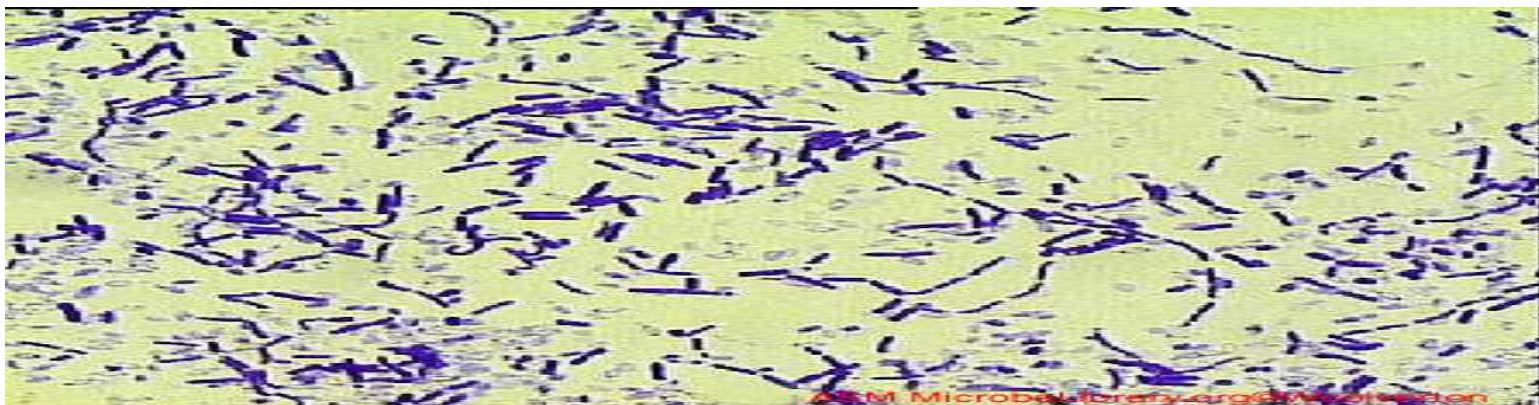

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

БІОЛОГІЧНІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ

Організми (патогени), які здатні викликати хвороби, інфікувати та заражувати людей і тварин та спричиняють хвороби харчового походження.

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

Типи хвороб, спричинених харчовими продуктами

- Харчові інфекції – хвороби, що є результатом споживання харчового продукту, який містить живі шкідливі патогени. Приклади:
 - *Сальмонела*
 - *Лістерія monocytogenes*

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

Типи хвороб, спричинених харчовими продуктами

- Харчове отруєння – Патологічні кондиції, що є результатом присутності токсинів чи отрут, які походять від патогенів, наявних у спожитому харчовому продукті. Приклади:
 - *Стафілококовий ентеротоксин*
 - *Clostridium botulinum* токсин

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

Бактерії, від яких походять хвороби, спричинені харчовими продуктами

- *Кишкова паличка
O157:H7*
- *Сальмонела*
- *Кампілобактерії*
- *Клостридії*
- *Шігели*

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

Бактерії, від яких походять хвороби, спричинені харчовими продуктами

- *Listeria monocytogenes*
- *Clostridium botulinum*
- **Золотистий стафілокок**
- *Yersinia enterocolitica*

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

Віруси та паразити, від яких походять хвороби, спричинені харчовими продуктами

- **Гепатит А**
- **Норфолк віруси**
- **Трихінела**
- **Криптоспоридія**
- **Лямблія**
- **Вірус полімієліту**

nvtech.com

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІСТ ПАТОГЕНІВ

- Тепла температура
- Нейтральне рН(рН7)
- Висока водна активність
- Належний час
- Велика кількість поживних речовин
- Відсутність консервантів
- Присутність чи відсутність кисню
- Окисно-відновний потенціал
- Відносна вологість довкілля
- Присутність і концентрація газів
- Присутність та активність інших мікроорганізмів

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

Характеристики дев'яти патогенів,

пов'язаних з м'ясо- та птахопродуктами

Патоген	Температура росту	pH	Мінімальна A_v
<i>Спори бацил ехіноцерус</i>	10 - 50°C	4.9 - 9.3	0.91
<i>Кампілобактерії</i>	5 - 42°C	6.5 - 7.5	--
<i>Клостридії</i> (Типи А,В,F)	10 - 48°C	4.6	0.94
<i>Clostridium perfringens</i>	15 - 50°C	6.0 - 7.0	0.95
<i>Кишкова паличка</i> O157:H7	30 - 42°C	7.0 - 7.5	--
<i>Лістерія монocyтoгeнeс</i>	2.5 - 44°C	9.0	--
<i>Сальмонела</i>	5 - 46°C	6.6 - 8.2	0.93
<i>Золотистий стафілокок</i>	7 - 48°C	6.0 - 7.0	0.86
<i>Yersinia enterocolitica</i>	2 - 45°C	4.6 - 9.6	--

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

КОНТРОЛЬ БІОЛОГІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

**Запобігання патогенному
забрудненню:**

- **Належна гігієна персоналу**
- **Уникнення перехресного
забруднення**
- **Гігієна робочих поверхонь**

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

КОНТРОЛЬ БІОЛОГІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

Ліквідувати патогени, які внесені у
харчові продукти:

- Належні температура та час термообробки
- Заморожування (для паразитів)
- Опромінювання

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

КОНТРОЛЬ БІОЛОГІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- **Запобігання зростанню патогенів до небезпечного рівня**
 - охолодження чи заморожування
- **Зменшення до прийнятного рівня**
 - ополіскування молочною кислотою
 - ополіскування фосфатом натрію

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

БІОЛОГІЧНІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ

- Найбільше харчових отруєнь є результатом неправильного поводження чи термообробки

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

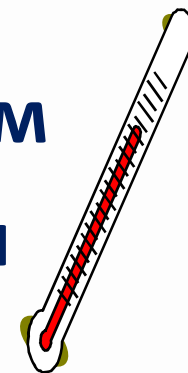

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ОСНОВНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ БІОЛОГІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- М'ясо повинне бути холодним чи гарячим
- Розморожувати м'ясо у холодильнику чи мікрохвильовій печі
- Чистити та дезінфікувати контактні поверхні
- Обробляти м'ясо при належній температурі
- Запобігати перехресному забрудненню чи повторному забрудненню.

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ЩО ТАКЕ ТОКСИНИ?

- Отрута, яка міститься у деяких тваринах, рослинах та мікроорганізмах

Токсин ботуліну формується при рості *S.botulinum* – це протеїн.

Приблизно 500г достатньо, щоб вбити людоство.

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

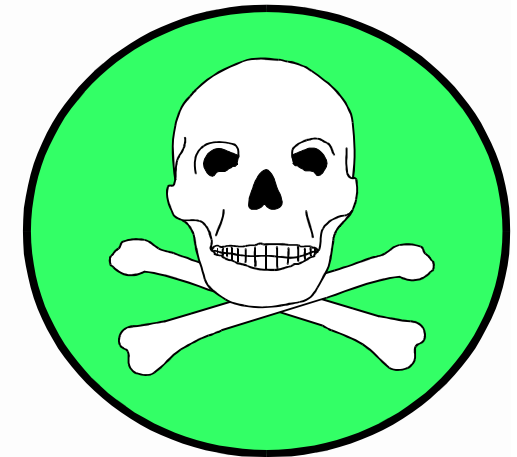

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ХІМІЧНІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ

- Хімічний небезпечний фактор – сполука, яка може спричинити неприйнятний ризик для здоров'я споживача через пошкодження чи хворобу.

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ХІМІЧНІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ

Дві основні категорії хімікатів:

- **Заборонені сполуки**
 - Цикламати (раніше – підсолоджувачі)
 - Адгезиви (клеї) та смоли з пакувальних матеріалів.
- **Неуникні отруйні чи шкідливі сполуки**
 - Афлатоксини
 - Свинець, ртуть

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ДЖЕРЕЛА ХІМІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ (СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ)

- Пестициди
- Гербіциди
- Добрива
- Інсектициди
- Фунгіциди
- Антибіотики
- Гормони росту

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ДЖЕРЕЛА ХІМІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ (ПЕРЕРОБКА ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ)

- Консерванти
- Барвники
- Ароматизатори
- Добавки до води
- Пакувальні матеріали
- Виробничі засоби

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ДЖЕРЕЛА ХІМІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ (середовище виробництва)

- Дезінфектанти
- Пестициди
- Масильні матеріали
- Мийні засоби
- Фарби
- Аміак
- Розфактори
- Зберігання, транспортування

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

КОНТРОЛЬ ХІМІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- Використання тільки дозволених хімікатів
- Контроль використання мийних та дезінфікуючих засобів
- Впроваджена програма контролю шкідників

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

КОНТРОЛЬ ХІМІЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- Використання інгредієнтів, дозволених у харчовій промисловості
- Використання питної води
- Виконання програм-передумов транспортування та зберігання
- Гарантійні листи від постачальників

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ФІЗИЧНІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ

Фізичні небезпечні фактори -
сторонні об'єкти, невластиві
для продукту, що можуть
спричинити поранення –
порізи чи задушення.

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ДЖЕРЕЛА ФІЗИЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- Важливо відділити ці фізичні забруднення, які можуть викликати фізичне пошкодження від тих, які можуть викликати естетичне невдоволення (метал і волосся)

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ФІЗИЧНІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ

Джерела фізичних
небезпечних факторів:

- сировина
- переробка
- розповсюдження
- диверсія чи
незаконні дії

Небезпечні
включення:

- метал
- скло
- дерево
- каміння
- комахи
- кістки
- ізоляція

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ПРИРОДА ФІЗИЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- **Металеві частини**
- **Скляні вироби**
- **Дерев'яні скалки**
- **Ювелірні вироби**
- **Частини обладнання**

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

КОНТРОЛЬ ФІЗИЧНИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

- Магніти
- Металодетектори
- Екрани/сита
- Сепаратори кісток
- Візуальні інспекції
- Відділення за густиною
- Пастки
- Програми-передумови
- Гарантійні листи
- Специфікації матеріалів

Вдосконалення системи
контролю безпеки
харчових продуктів
в Україні

Проект фінансується ЄС

Improvement of Food Safety
Control System
in Ukraine

A project funded by the EU

ПРИКЛАДИ КАТЕГОРІЙ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ

Небезпечні фактори	Категорія
Радіація	
Пріони	
Мастильні матеріали	
Горіхи	
Дріжджі, плісені	
Шкідники	
Масовий вміст металевих домішок	
Диоксид сірки та сульфіді концентрацією не більше, ніж 10мг/кг чи 10мл/л, виражені через SO ₂	
Джерела небезпечних факторів (у випадку відхилень)	
Температура та час пастеризації	
pH	
A _w (відносна водна активність)	
Персонал	
Миття та дезінфекція	